

WD #696: AANPASSING EN BEHOUD VAN DE KONINKLIJKE SCHOUWBURG

Centrale muur

Eeuwenlang fungeerde het Korte Voorhout als een statige, uitnodigende entree tot de stad. Achter de gevels huisden bestuur, diplomatie en cultuur. Hieraan kwam een einde met het bombardement van maart 1945. Alle gebouwen werden weggevaagd, op de Koninklijke Schouwburg na. In latere decennia veranderde de directe omgeving van het theater. En ook de rol van cultuur in de samenleving. Een aanpassing tot modern kunstinstituut met behoud van de monumentale kwaliteiten van het schouwburggebouw vergde echter een grondige verandering. In dit proces speelde Wall Drawing #696 van de Amerikaanse kunstenaar Sol LeWitt een belangrijke rol. Mede daarom kent WD #696 drie verschillende versies. En dat is redelijk uniek.

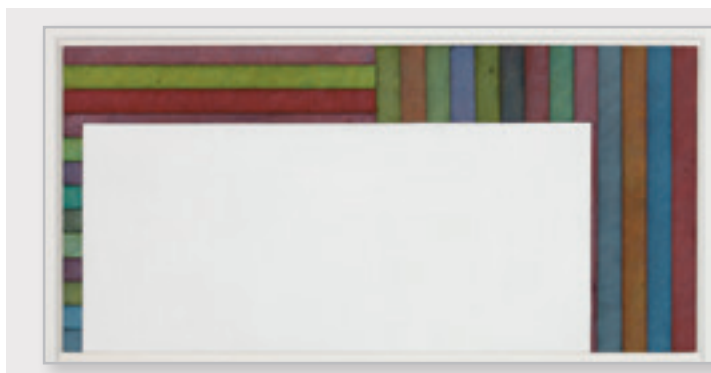
Schouwburg verouderd

Wall Drawing #696 is een van de grootste ecoline schilderijen van LeWitt in Europa. WD #696 speelde een cruciale rol in de modernisering van het onvoltooide stadspaleis, dat nimmer was bedoeld voor openbaar gebruik, totdat begin 19^e eeuw erachter een theaterzaal werd gebouwd. Deze

constructie zorgde bijna twee eeuwen voor problemen, ondanks tal van aanpassingen en verbouwingen. Eind jaren 1980 bleek de schouwburg verouderd. Niet alleen door veranderde veiligheidseisen, maar ook, zoals directeur Oscar Wibaut in 2004 schreef, door het besef van de veranderde positie van het theater in de samenleving. In plaats van 'een exclusieve, tamelijk introverte kunsttempel met monopolistische trekken', was er behoefte aan een naar buiten gerichte dienstverlenende kunstinstelling. Het maakte een drastische ingreep urgent.

Omgeving veranderd

De omgeving van de schouwburg was al radicaal veranderd. Eind jaren 1950 begon de herbouw aan het Korte Voorhout met de Amerikaanse ambassade van Marcel Breuer. Ondanks dat de VS hiermee hun toenmalige openheid wensten te etaleren en het feit dat de architect de tegenovergelegen schouwburg als maat nam, veroorzaakte dit plan al op de tekentafel een storm van Haags protest. Dertig jaar later leidde de renovatie van het theater tot vergelijkbare weerstand.

De vernieuwing

Behoud van de kwaliteit van het stadspaleisje en aanpassing tot een uitnodigend kunstcentrum werd de eerste opgave voor de Luikse architect Charles Vandenhove, eerder in de Stationsbuurt aangetrokken om zijn respectvolle omgang met de historische omgeving. Bij de renovatie van de Brusselse Koninklijke Muntchouwborg werkte hij samen met beeldend kunstenaar Sol LeWitt. Op verzoek van de architect werd LeWitt ook nu gevraagd.

LeWitt materialiseerde zijn ontwerp in twintig zogenoemde maquettes. Deze omvatten alle wanden van de begane grond, de lager gelegen vestiaires en de trappenhuisen aan weerszijden van het voorhuis. Het ontwerp toont hoe LeWitt door middel van grote vierkanten met horizontale en verticale banen een eenvoudige, heldere en verregaande oplossing bedacht. De hal, de onhandige trappartijen en de onlogische overgang tussen het stadspaleisje en de excentrisch én lager geplaatste theaterzaal werd tot één uitnodigend, open geheel. Deze eerste versie van WD #696 is echter nimmer volledig uitgevoerd.

Inwendige herindeling

In januari 1992 werkten zes assistenten van LeWitt aan WD #696 in de voorhal en de trappenhuisen, waarbij het ontwerp in overleg met de kunstenaar werd aangepast. Zij brachten de verschillende banen aan. Elke baan bestaat uit drie of vier verschillende kleurlagen ecoline, een techniek die LeWitt ontwikkelde in Italië, waar hij enige jaren verbleef en geïnspireerd raakte door de ambachtelijke fresco's. Het strakke ontwerp, maar vooral de levendige aardetinten als gevolg van die klassieke techniek veranderden de entree van de Koninklijke Schouwborg in een uitnodigende, overzichtelijke beleving. Met WD #696 bleek de verdere aanpassing van het verouderde theater mogelijk. In de volgende fase van de renovatie werden de vele onhandige trappen in het voorhuis vervangen door twee glazen trappenhuisen en een lift. In de zuidwesthoek van het gebouw kwam een restaurant.

Dit alles had verregaande gevolgen voor de walldrawing.

In 1999 ontstond, wederom in nauw overleg met de kunstenaar, de derde versie van WD #696.

Levendig

De 'sleutel' tot WD #696 is de centrale muur in de hal. Staand voor die muur ziet de bezoeker dertien horizontale veelkleurige banen, rechts daarvan dertien verticale banen in warme kleuren en links evenzovele banen in koele kleuren. Aan weerszijden van die centrale muur is dat omgedraaid.

De muren links - aan de noordoostzijde van het gebouw - hebben warme, roodachtige tinten en die aan de zuidwestzijde koele, blauwe en groene kleuren. Ook de vloer die LeWitt had bedacht, werd in de twee uitgevoerde versies aangepast, maar bleef conform het ontwerp van natuursteen. De grijs tinten versterken de subtiele aardse kleuren van de muren.

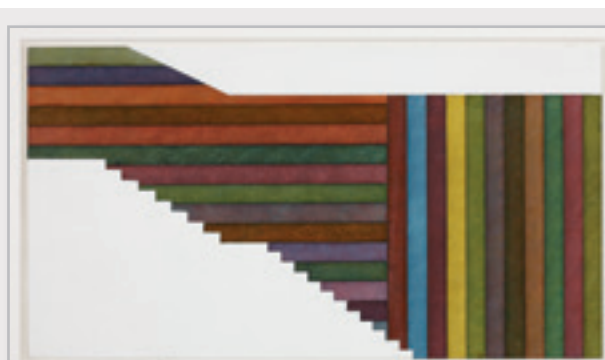
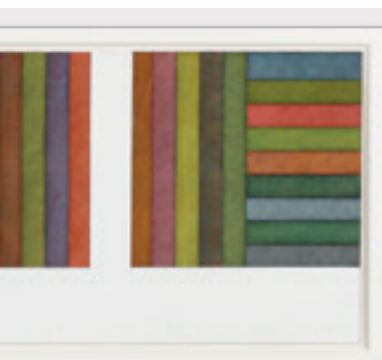
Toekomst

Ruim 25 jaar fungeert de hal van de schouwborg als de gewenste inspirerende ruimte, als uitnodigende entree en als verbinding met de nieuwbouw aan het Korte Voorhout. In die tijd veranderde het tegenovergelegen ambassadegebouw van Breuer in een gesloten vesting. Inmiddels is het een monument en wacht ook dat gebouw op ontsluiting, renovatie en een eventuele toekomst als kunstinstelling. Mogelijk herkrijgt ook het Korte Voorhout daarmee de oorspronkelijke kwaliteit.

Marlies van der Riet

Foto's: Jan Zweerts, collectie Koninklijke Schouwborg

Marlies van der Riet is onafhankelijk onderzoeker en curator; zij deed voor de Koninklijke Schouwborg o.a. onderzoek naar WD #696, Verder lezen: 'Wall Drawing #696'. Eigenbouwer, tijdschrift voor de goede smaak no. 8 (december 2017).

Zuidwest zijde schouwborg:
maquettes (ontwerp)
Sol LeWitt 1989